

การบริหารองค์การที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การ ประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

Effective Organizational Management of Primary Schools in Primary
Educational Service Area, Regional Education Office 17

จิตาว์ พงศ์ศรีประชา¹ สิริทิพร เขาค้อน² และสิริมาศ สรขาว³

Jida Pongsripracha, Sittiporn Kao-un and Sirimas Sornkhaow

Received: April 28, 2023

Revised: June 12, 2023

Accepted: June 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศองค์การ และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 2) วิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศองค์การ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารองค์การที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 จำนวน 379 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบสเต็ปไวส์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาพรวมของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง การบริหารจัดการอยู่ในระดับสูงมาก บรรยากาศองค์การอยู่ใน

¹⁻³ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา; Chao Phraya University

Corresponding author, e-mail: Jindapa1404@gmail.com

ระดับสูง และประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง 2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศองค์การ มีตัวแปรจำนวน 17 ตัวแปร จาก 74 ตัวแปร สามารถทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 90.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการบริหารองค์การที่มีประสิทธิผล มี 5 แนวทาง คือ 3.1) การพัฒนาคุณภาพของบุคลากรของสถานศึกษา 3.2) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามุ่งสู่คุณภาพ 3.3) การติดตามประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา 3.4) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน และ 3.5) การส่งเสริมด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในขบวนการจัดเรียนรู้การเรียนการสอนของสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การบริหารจัดการ, บรรยากาศองค์การ, ประสิทธิภาพ

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the conditions of transformational leadership, management, organizational atmosphere, and effectiveness of Primary Schools in Primary Educational Service Area, Regional Education Office17; 2) to analyze transformational leadership, management, organizational atmosphere factors that affected the effectiveness of Primary Schools in Primary Educational Service Area, Regional Education Office17; and 3) to study the guidelines of effective organizational management of Primary Schools in Primary Educational Service Area, Regional Education Office17. It was a survey and descriptive research. The sample group included teachers and educational personnel of primary schools in Primary Educational Service Area, Regional Education Office17, 379 people, by simple random sampling. Data were collected using a 5-level rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis included mean, standard deviation, Stepwise multiple regression correlation coefficient analysis. The results of the research found that 1) the transformational leadership, overall was at a high level; management was at a very high level; organizational atmosphere was high and the organizational effectiveness of the school was at a high level; 2) in terms of the results of analyzing transformational leadership, management, organizational atmosphere

factors, there were 17 variables out of 74 that can predict the effectiveness of the schools at 90.40% with statistical significance at the .05 level; and 3) there were 5 approaches to effective organizational management: 3.1) developing the quality of personnel of the schools, 3.2) developing the quality of educational institutions towards quality, 3.3) monitoring and evaluating success according to the goals of the schools, 3.4) developing the environment of the schools that promoted learning and working, and 3.5) promoting technology for use in the learning and teaching process of the schools.

Keywords: Transformational Leadership, Management, Organizational Atmosphere, Effectiveness

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องการปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์นั้น มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็น คนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มินิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเขียนแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ/หน่วยงานในสังกัดเพื่อสร้างผลผลิตผลลัพธ์ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ซึ่งได้ระบุสาระสำคัญ

เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศได้ทั้งมิติความมั่นคง มิติเศรษฐกิจมิติสังคม และมิติการบริหารจัดการภาครัฐ ได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรตามตำแหน่ง (Education Leadership) จะต้องฝึกทักษะการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างรอบด้าน จึงจะเป็นผู้นำในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถนำเพื่อนร่วมงานขับเคลื่อนองค์กรได้ในทุกสถานการณ์ได้อย่างสร้างสรรค์ (Hoy, W.K. & Miskel, C.G., 2001) สอดคล้องกับคุณภาพของผู้บริหารการศึกษาที่คุรุสภากำหนดไว้เป็นเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานให้ถึงระดับผู้บริหารทรงคุณวุฒิ (EMQS) จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้บริหารเชิงสร้างสรรค์ สามารถนำทีมงานในสถานศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558) นอกจากนี้ผู้บริหารที่เป็นผู้นำอย่างสร้างสรรค์ จะต้องพัฒนาตนเองให้รอบรู้และเข้าใจนโยบายของรัฐที่สนองต่อยุทธศาสตร์ชาติในการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน สู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของเพื่อนร่วมงาน ประชาชน ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง การทำงานจึงจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่คุ้มค่าต่อสถานศึกษา

การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ผู้บริหารจะต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาที่เชื่อมโยงนโยบายรัฐ แผนการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ ตามแนวทางการศึกษาไทย 4.0 มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานเพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายการศึกษาที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เป็นผู้บริหารที่สมรรถนะทางด้านดิจิทัล (Digital Literacy) สามารถบูรณาการการเรียนการสอนโดยการเชื่อมโยงทรัพยากรทางการศึกษาที่มีกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนและครูผู้สอนได้สูงสุดดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณการบริหารงานบุคคล และ การบริหารงานทั่วไป เพื่อบรรลุผลตามนโยบายระดับชาติที่กำหนดไว้ในขณะที่บรรยากาศองค์การ (Organization Climate) เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อบุคลากรในองค์การ Brown, W.B. & Moberg, D.J. (1980) อธิบายว่า บรรยากาศองค์การมีส่วนในการวางรูปแบบความคาดหวังของสมาชิกในองค์การ ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกมีทัศนคติที่ดีและพอใจที่จะอยู่ในองค์การ การปรับเปลี่ยน

บรรยากาศองค์การในสถานศึกษา จึงเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของชุมชน สังคม และประเทศ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การบริหารองค์การที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17” ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ เพื่อการพัฒนาทักษะองค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำ และบรรยากาศองค์การ ที่เอื้อต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้มีความคิดในการสร้างสรรค์ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นแหล่ง บ่มเพาะและพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้และทักษะในการเป็นคนเก่งคนดี สามารถดำเนิน ชีวิตที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความมั่นคง ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศองค์การ และ ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศ องค์การ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 จำนวน 26,375 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 จำนวน 379 คน การกำหนดขนาด

กลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสุ่มของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) การเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาการขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง ของเครื่องมือในด้านเนื้อหา ภาษา ข้อความ ความหมาย และโครงสร้าง รวมถึงความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับสิ่งที่ต้องการศึกษา (Item Objective Congruence: IOC) จำนวน 5 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ทั้งฉบับ 0.950 และนำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นได้คำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นทั้งฉบับเป็น 0.095

การเก็บและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา ถึงผู้บริหารสำนักงานการศึกษาธิการภาค 17 เพื่อเก็บแบบสอบถามบุคลากรครูในสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานการศึกษาธิการภาค 17 โดยได้รับข้อมูลกลับคืนมาจำนวน 379 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมการคำนวณค่าสถิติสำเร็จรูปด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบสเต็ปไวส์ (Multiple Stepwise Regression Analysis) ส่วนการนำเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานการศึกษาธิการภาค 17 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบสเต็ปไวส์ จากการ Focus Group Discussion จากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาจำนวน 12 คน ช่วยกันวิพากษ์และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมและเป็นรูปธรรม จะมีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและนำไปเขียนรายงานการวิจัยที่สมบูรณ์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การบริหารองค์การที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานการศึกษาธิการภาค 17 มีดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บริรยาการองค์การ และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานการศึกษาธิการภาค 17 พบว่า 1) ภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง โดยมีด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ย

มากที่สุด และมีด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด 2) ภาพรวมการบริหารจัดการอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีด้านการบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและมีด้านการบริหารงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด 3) ภาพรวมบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับสูง โดยมีด้านการติดต่อสื่อสารภายในองค์การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีด้านการคำนึงถึงผู้ปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และ 4) ภาพรวมด้านประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง โดยมีด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

2. การวิเคราะห์ปัจจัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศองค์การ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสำนักงานศึกษาธิการภาค 17 มีตัวแปรจำนวน 17 ตัวแปร จาก 74 ตัวแปร สามารถทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 90.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผล มี 5 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาคุณภาพของบุคลากรของสถานศึกษา 2) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามุ่งสู่คุณภาพ 3) การติดตามประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา 4) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน 5) การส่งเสริมด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการบริหารจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนของสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศองค์การ และประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 พบว่า

1.1 ภาพรวมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับสูง โดยมีการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยในมากที่สุด ขณะที่การกระตุ้นทางปัญญา และการจูงใจเพื่อสร้างแรงดลใจ มีค่าเฉลี่ยในน้อยสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วมณี ปัทมะ (2564) พบว่า สภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลางโดยการเรียงคะแนนจากมากไปหาน้อยการมีจินตนาการ การมีความคิดสร้างสรรค์ การยืดหยุ่น การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ การคำนึงถึงด้านปัจเจกบุคคล การยืดหยุ่น การมีความคิดริเริ่ม การมีจินตนาการ ทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์รวมทั้งสิ้น 17 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุดและความเป็นไปได้ในระดับที่มากที่สุด

1.2 ภาพรวมการบริหารจัดการอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีด้านการบริหารงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยฉัตรชัย ตันตรานนท์ (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนางานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงานธุรการโรงเรียน จัดเป็นระบบหรือวิธีการดำเนินงานประการหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งด้านงานสารบรรณ ด้านงานทะเบียน งานการเงิน งานบัญชี งานประชาสัมพันธ์ งานโสตทัศนูปกรณ์ งานธุรการนี้ อาจขึ้นอยู่กับปริมาณของบุคลากรและขนาดของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้งานทุกอย่างในโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายแต่ละส่วนจำเป็นต้องอาศัยซึ่งกันและกันจึงจะทำให้โรงเรียนดำเนินงานราบรื่นได้

1.3 ภาพรวมบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับสูง โดยมีด้านการติดต่อสื่อสารภายในองค์การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีด้านการคำนึงถึงผู้ปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด เช่นเดียวกับการศึกษาของธีรศักดิ์ สารสมิคร และคณะ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 ผลการศึกษาพบว่า การสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก มีทักษะในการสื่อสารที่ดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น และแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

1.4 ภาพรวมด้านประสิทธิผลการบริหารของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง โดยมีด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด สอดคล้องกับการศึกษาของจุฑามาศ ดีแป้น (2564) พบว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการทางตรรกวิทยาในการพิจารณาวิเคราะห์และคัดทางเลือกจากทางเลือกต่าง ๆ โดยอาศัยเหตุผลและความเป็นจริงเกี่ยวกับทางเลือกเหล่านั้นและการแข่งขันในระดับประเทศที่ทำให้ต้องมีการปรับตัวและส่งผลให้ทุกองค์กรในประเทศรวมถึงระบบราชการทั้งหลายก็ต้องมีการปรับตัว ซึ่งจำเป็นต้องแก้ปัญหาภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบอีกด้วย

2. การวิเคราะห์ปัจจัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการ บรรยากาศองค์การ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสำนักงานศึกษาธิการภาค 17 มีตัวแปรจำนวน 17 ตัวแปร จาก 74 ตัวแปร สามารถทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 90.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงการให้ความสำคัญในการการพัฒนาบุคลากร

ยอมรับความคิดเห็น ส่งเสริมให้บุคลากรมีมุมมองในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และยอมรับความแตกต่างของบุคลากร มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล (2563) ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลขององค์การ พบว่า ความสำเร็จขององค์การจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์การ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างสูงนั้น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็คือ ผู้นำที่มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์การ และก่อให้เกิดประสิทธิผลเป็นอย่างดีแก่องค์การ สำหรับด้านการบริหารจัดการนั้นโรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยวิธีการโปรงใส มีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย รวมถึงมีการตรวจสอบและรายงานการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และด้านบรรยากาศองค์การโรงเรียนจะต้องมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและการเรียนการสอน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันสำหรับด้านประสิทธิผลของโรงเรียนนั้น ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนงานการดำเนินงานของโรงเรียน สร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉราภรณ์ ใจก้อนแก้ว และคณะ (2562) พบว่า ผลการวิเคราะห์และตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โมเดลการวัดตัวแปรประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามลำดับ ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความพึงพอใจของครู คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. แนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผล มี 5 แนวทาง คือ

3.1 การพัฒนาคุณภาพของบุคลากรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพิ่มสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูและบุคลากร ส่งเสริมการเป็นคน “เก่ง ดี มีสุข ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง” และสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy, W. K. & Ferguson, J. (1985) ได้ทำการศึกษาวิจัย ประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างเนื่องและพัฒนาแนวคิดประสิทธิผลของสถานศึกษาตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง โดยในระยะแรกได้อธิบายประสิทธิผลการบริหารของสถานศึกษาได้จากองค์ประกอบ ต่อไปนี้ 1) นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) มีการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่กระทบทั้งภายในและภายนอก และ 4) ความสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ครูอาจารย์ได้

3.2 การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามุ่งสู่คุณภาพ โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนมีทักษะในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสันต์ รอดย้อย (2560) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนว่า เป็นผลสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งพิจารณาได้จาก ความสามารถทางวิชาการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา

3.3 การติดตามประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานที่ใช้วัดผล การวัดผลงานที่ทำได้จริง การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติได้จริงกับมาตรฐาน และ การปรับแก้ไขให้ถูกต้องทางด้านการบริหาร และการนิเทศการเรียนการสอนทั้งรูปแบบการนิเทศภายในและภายนอกซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสาวิตรี จัวนหอม (2556) มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ผลสำเร็จที่สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายเป้าประสงค์ทั้งระบบ อาทิ เช่น ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง การที่สถานศึกษาสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจในการทำงานโดยเป็นการมองประสิทธิผลของสถานศึกษาทั้งระบบ

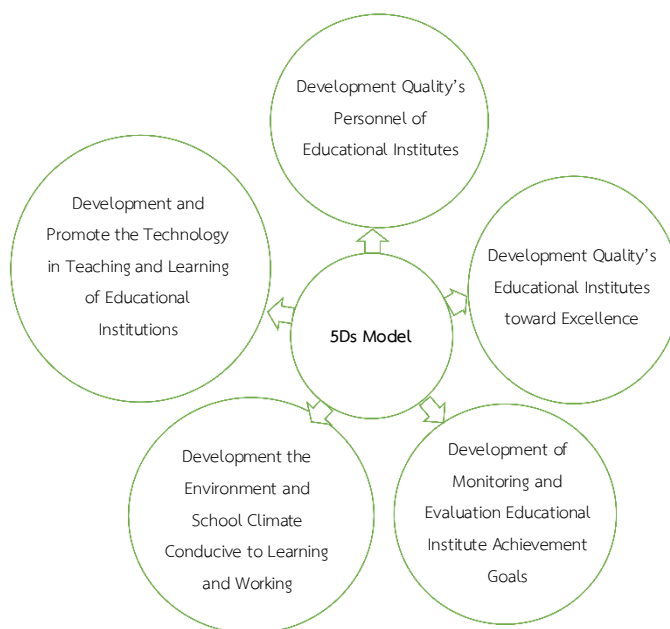
3.4 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน โรงเรียนต้องให้ความสำคัญการกำหนดนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการจัดการศึกษา เพราะการจัดสภาพแวดล้อมมีผลต่อความรู้สึกและบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และการเพิ่มระบบการดูแลความปลอดภัยภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชชานันท์ โกษณงค์ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2563) พบว่า บรรยากาศองค์การของโรงเรียน เรียงลำดับความสำคัญได้แก่ เป้าหมายขององค์การ เครือข่ายของการติดต่อสื่อสาร แบบของความเป็นผู้นำ ความซับซ้อนของระบบ ยกเว้นด้านขนาดและโครงสร้างขององค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ

3.5 การส่งเสริมด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในขบวนการจัดเรียนรู้การเรียนการสอนของสถานศึกษา เป็นการผสมผสานความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ และเทคโนโลยีมาใช้ในขบวนการเรียนรู้จากการศึกษาของพิมพ์พรณ สุริโย (2557) พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษานั้น เป็นความสามารถของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกัน จนสามารถทำให้นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหา

ความรู้ด้วยตนเอง ความพึงพอใจในการทำงานของครู สามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาวะแวดล้อมที่มากกระทบภายในและภายนอก

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 มีตัวแปรสำคัญที่สามารถนำไปจัดทำแนวทางปฏิบัติได้จริง 5 แนวทางตามหลักแนวคิด Balanced Scorecard (Kaplan, R.S. & Norton, D.P., 1996) สามารถเขียนเป็นแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมตามรูปแบบ 5 Ds Model เพื่อจัดเป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 5Ds Model

D1: การพัฒนาคุณภาพของบุคลากรของสถานศึกษา (Development Quality's Personnel of Educational Institutes)

D2: การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษามุ่งสู่ความเป็นเลิศ (Development Quality's Educational Institutes toward Excellence)

D3: การพัฒนาการติดตามประเมินผลเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา (Development of Monitoring and Evaluation Educational Institute Achievement Goals)

D4: การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน (Development the Environment and School Climate Conducive to Learning and Working)

D5: การพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา (Development and Promote the Technology in Teaching and Learning of Educational Institutions)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพบุคลากร และพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ และการจัดการศึกษาเพื่อสร้างผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันทางสังคม
2. สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ควรกำหนดแผนติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติได้จริง
3. ควรนำแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของสถานศึกษา ไปทดลองในการวิจัยเพื่อเป็นการประเมินผลการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ตามการประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ควรกำหนดแผนติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติได้จริง
2. สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัด มีการจัดทำแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาและกำหนดไว้ในมาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงาน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนในสังกัดมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในขบวนการจัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- แก้วมณี ปัทมะ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑามาศ ดีแป้น. (2564). การตัดสินใจของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 14-27.
- ฉัตรชัย ตันตรานนท์. (2562). การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธีรศักดิ์ สารสมักร และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5* (น.348-358). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชธานี.
- พัชชานันท์ โกษณงค์ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2563). ศึกษาบรรยากาศองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(2), 174-188.
- พิมพรรณ สุริโย. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับสภาพการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า*, 4(1), 71-77.
- มยุรี วรรณสกุลเจริญ และชาญณรงค์ รัตนพนากุล. (2563). ประสิทธิภาพขององค์การ. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 193-204.

- สาวิตรี จ้วนหอม. (2556). *ปัจจัยความเสี่ยงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. เข้าถึงได้ จากhttps://drive.google.com/file/d/12scnWUn0XxmgoxpJ_b1CrLILbkMqATaF/view.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. เข้าถึงได้ จาก<https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2558). *มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ : พี.เอ. ลีฟวิ่ง.
- เสกสันต์ รอดย้อย. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อัญรารณณ์ ใจก้อนแก้ว และคณะ. (2562). การพัฒนาแบบประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 13(2), 551-565.
- Brown, W.B. & Moberg, D.J. (1980). *Organizational Theory and Management: A Macro Approach*. New York : John Wiley & Sons.
- Hoy, W. K. & Ferguson, J. (1985). A Theoretical Frame work and Exploration of Organizational Effectiveness in School. *Educational Administration Quarterly*, 21(2), 121-122.
- Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (2001). *Educational Administration, Theory, Research and Practices*. (6th Edition). New York : Mcgraw Hall.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.